

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Екології, географії та туризму

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК 23 - «Основи прикордонного екологічного контролю»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність 101 «Екологія»

освітня програма "Прикордонний екологічний контроль"

освітній ступінь бакалавр

факультет психолого-природничий

Рівне - 2021-2022 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни ВК 23 "Основи прикордонного екологічного контролю" для здобувачів освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 10 "Природничі науки", за освітньо-професійною програмою "Прикордонний екологічний контроль". РДГУ, 2022. 21 с.

Мова навчання: українська.

Розробники:

Сачук Р.М., доктор ветеринарних наук, старший дослідник, професор кафедри екології, географії та туризму.

Велесик Т.А., кандидат економічних наук, доцент кафедри екології, географії та туризму.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри екології, географії та туризму.

Протокол від "31" серпня 2021 року № 10

Завідувач кафедри екології
географії та туризму

 проф. Лико Д.В.

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією факультету

Протокол від "01" вересня 2021 року № 5

Голова навчально-методичної комісії

(підпис)

(Сяська І.О.)
(прізвище та ініціали)

Сачук Р.М.,
Велесик Т.А., 2021 рік
© РДГУ, 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів <u>3,5</u>	Галузь знань 10 "Природничі науки"	За вибором	
Модулів - 2	Спеціальність 101 «Екологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 3		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - <u>90</u>		6-й	6-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – <u>2,5</u> самостійної роботи студента - <u>4</u>	Освітній рівень: перший (бакалаврський) рівень	16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		54 год.	80 год.
Індивідуальні завдання 12 год.			
Вид контролю: екзамен			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання — 40/60%

для заочної форми навчання — 9/72%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є оволодіння студентами сучасними методами та прийомами, що використовують при здійсненні прикордонного екологічного контролю на території України.

Завдання дисципліни:

- контроль за дотриманням Міністерствами і відомствами, підприємствами, установами, організаціями, незалежно від форм власності та господарювання, громадянами, а також іноземними юридичними та фізичними особами і особами без громадянства, які перетинають кордон України, вимог природоохоронного законодавства України;

- охорона України від незаконного ввезення на територію України, або транзиту вантажів, які містять промислову сировину, відходи виробництва, хімічні сполуки, токсичні, хімічні, радіоактивні та інші небезпечні для навколишнього природного середовища і здоров'я людей речовин, пестицидів і агрохімікатів, а також забрудненого баласту на судах;

- контроль за виконанням зобов'язань України щодо Міжнародної торгівлі видами дикої флори та фауни, які знаходяться під загрозою зникнення;

- контроль за перевезенням продуктів, які виготовлені із видів тварин що охороняються (кити, тюлені та інші);

- контроль за вивезенням та ввезенням: заборонених знарядь і засобів для відлову, відстрілу об'єктів тваринного світу; м'яса диких тварин, окремих частин об'єктів тваринного світу (роги, шкіри, ікла тощо) без спеціального дозволу, підтверджуючого законність добування (ліцензія, відстрілочна картка і т.ін.); зоологічних колекцій об'єктів тваринного світу в усьому їх видовому і популяційному різноманітті (ембріони, яйця, лялечки, тощо);

- контроль за дотриманням правил ввезення і вивезення з України тварин, птахів і рослин, занесених до Червоної книги України, а також рослинних ресурсів, на збір та заготівлю яких необхідно спеціальний дозвіл;

- контроль за дотриманням екологічних норм та правил транспортними засобами, в тому числі літаками, суднами, військовими кораблями, що перетинають пункти пропуску через державний кордон України.

В результаті вивчення навчальної дисципліни «Основи прикордонного екологічного контролю», студент повинен володіти наступними **компетентностями:**

загальними:

ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

Фаховими:

ФК 4. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного

екологічного законодавства.

ФК 14. Здатність встановлювати порядок переміщення товарів через митний кордон України та здійснювати їх екологічний контроль у пунктах пропуску.

ФК 15. Знання правових засад прикордонного екологічного контролю, екологічного правового забезпечення екологічної безпеки, юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

ФК 16. Здатність проводити радіаційний та хіміко-аналітичний контроль речовин.

ФК 17. Здатність здійснювати контроль за якістю сировини тваринного та рослинного походження, визначати фітосанітарну безпеку експортованої рослинної продукції.

3. Очікувані результати навчання

Формулювання результатів навчання для вибірових дисциплін має базуватися на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання) та деталізувати їх.

Формулювання результатів навчання мають зазначати рівень їхньої сформованості, наприклад, через його достатність для вирішення певного класу завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою програмою.

Нормативний зміст за стандартом вищої освіти України підготовки бакалавра передбачає наступні **програмні результати навчання**:

ПРН 13. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

ПРН 14. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження формальної освіти та самоосвіти.

ПРН 15. Формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

ПРН 16. Обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.

ПРН 22. Проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПРН 23. Демонструвати навички оцінювання непередбачуваних екологічних проблем і обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Наукові засади створення системи екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон і на території

діяльності регіональних митниць.

Змістовий модуль 1. Передумови створення системи прикордонного екологічного контролю на території України.

Тема 1. Географічне положення та кордони України.

Наявність водозборів річок, що мають транскордонне простягання і можуть зазнавати негативного екологічного впливу в межах однієї з країн. Ймовірність виникнення надзвичайних ситуацій природного характеру, що пов'язані з фізико-географічними характеристиками місцевості країн-сусідів і можуть мати значні ареали поширення на територію нашої країни. Наявність мінерально-сировинних ресурсів, видобуток або збагачення яких може спричинити забруднення атмосферного повітря, поверхневих і підземних вод та ґрунтів прикордонних територій України. Наявність на території сусідніх країн об'єктів атомної енергетики та потенційно небезпечних підприємств хімічної і нафтохімічної промисловості. Рівень розвитку військово-промислового комплексу, а також наявність чи ймовірність військових конфліктів на території країн-сусідів. Рівень участі країн-сусідів у підписанні та ратифікації конвенцій природоохоронного характеру та їхній співпраці у сфері екологічної політики. Рівень дотримання суб'єктами конвенційної співпраці як власного, так і міжнародного природоохоронного законодавства.

Тема 2. Пункти пропуску через державний кордон України як складова системи прикордонного екологічного контролю.

Залізничне, автомобільне, морське, річкове, поромне, повітряне та пішохідне сполучення через державний кордон України. Класифікація пунктів пропуску.

Змістовий модуль 2. Транскордонний контроль за забрудненням навколишнього природного середовища.

Тема 3. Суть, структурні елементи та приклади транскордонного контролю за забрудненням навколишнього середовища.

Наслідки транскордонних надзвичайних ситуацій. Завдання загальнодержавної служби спостережень і контролю. Відомства, які здійснюють моніторинг навколишнього природного середовища України, в тому числі її прикордонних територій. Приклад здійснення моніторингу за транскордонним забрудненням атмосферного повітря діоксидом азоту та діоксидом сірки на території України.

Тема 4. Проблеми транскордонного забруднення довкілля як передумови для міжнародної співпраці у сфері охорони навколишнього середовища.

Головні шляхи проникнення на територію України небезпечних хімічних сполук. Перелік техногенних об'єктів, будівництво та експлуатація яких можуть мати потенційний транскордонний ризик для довкілля країн-сусідів. и Конвенції про транскордонний вплив промислових аварій (ООН). Основні заходи щодо реалізації стратегії "Довкілля для Європи".

Модуль 2. Міжнародна співпраця у галузі охорони довкілля та екологічної безпеки

Змістовий модуль 3. Формування підходів до міжнародної співпраці у

галузі охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки людства.

Тема 5. Існуючі підходи до міжнародної співпраці у галузі охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки людства.

Поділ джерел міжнародного екологічного права. Договір про заборону випробування ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі і під водою; Договір про нерозповсюдження ядерної зброї; Заключний акт наради з безпеки і співпраці в Європі тощо. Договори екологічного спрямування безпосередньо стосуються окремих питань природоохоронного або ресурсного характеру, а також екологічної безпеки.

Тема 6. Конвенційний тип міжнародної співпраці у сфері охорони навколишнього природного середовища та його значення у забезпеченні сталого розвитку України.

Напрями природоохоронної діяльності в Україні. Головні блоки законодавчого та підзаконного регулювання екологічне законодавства України. Міжнародно-правові акти з питань зміни клімату. Міжнародні договори, укладені та ратифіковані Україною.

Тема 7. Основні міжнародно-правові акти у сфері охорони довкілля за участю України.

Договір про Антарктику. Конвенція про захист працівників від іонізуючої радіації. Міжнародна конвенція про охорону нових сортів рослин. Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду. Конвенція про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. Конвенція про попередження забруднення моря викидами відходів та інших матеріалів.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього год.	у тому числі					усього год.	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Наукові засади створення системи екологічного контролю у пунктах пропуску через державний кордон і на території діяльності регіональних митниць												
Змістовий модуль 1. Передумови створення системи прикордонного екологічного контролю на території України												
Тема 1. Географічне положення та кордони України	13	2	2	-		9	11	-	1	-	-	10

Тема 2. Пункти пропуску через державний кордон України як складова системи прикордонного екологічного контролю	13	2	2	-		9	12	1	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	26	4	4	-		18	23	1	2	-	-	20
Змістовий модуль 2. Транскордонний контроль за забрудненням навколишнього природного середовища												
Тема 3. Суть, структурні елементи та приклади транскордонного контролю за забрудненням навколишнього середовища	15	2	4	-		9	12	1	1	-	-	10
Тема 4. Проблеми транскордонного забруднення довкілля як передумови для міжнародної співпраці у сфері охорони навколишнього середовища	17	4	4	-		9	11	-	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	32	6	8	-		18	23	1	2	-	-	20
Модуль 2. Міжнародна співпраця у галузі охорони довкілля та екологічної безпеки												
Змістовий модуль 3. Формування підходів до міжнародної співпраці у галузі охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки людства												
Тема 5. Існуючі підходи до міжнародної співпраці у галузі охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки людства	15	2	4	-		9	16	1	-	-	-	15

Тема 6. Конвенційний тип міжнародної співпраці у сфері охорони навколишнього природного середовища та його значення у забезпеченні сталого розвитку України	10	2	2	-	-	6	16	-	1	-	-	15
Тема 7. Основні міжнародно-правові акти у сфері охорони довкілля за участю України	7	2	2	-	-	3	12	1	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 3	32	6	8	-	-	18	44	2	2	-	-	40
Усього годин	90	16	20	-	-	54	90	4	6	-	-	80

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Практичні підходи та основні методи, що використовують при здійсненні прикордонного екологічного контролю	2	1
2.	Екологічний контроль об'єктів рослинного та тваринного світу	2	-
3.	Особливості радіаційного контролю	2	1
4.	Особливості хіміко-аналітичного контролю речовин	2	-
5.	Особливості прикордонного екологічного контролю транспортних засобів	2	1
6.	Особливості прикордонного екологічного контролю небезпечних вантажів	2	1
7.	Особливості прикордонного екологічного контролю об'єктів тваринного та рослинного світу	2	-
8.	Особливості прикордонного екологічного контролю за здійсненням транскордонного перевезення відходів	4	1
9.	Особливості прикордонного екологічного контролю брухту чорних та кольорових металів	2	1
Разом		20	6

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Послідовність проведення контроль руху автотранспорту на в'їзд в Україну та на виїзд з України	10	15
2.	Перевезення небезпечних вантажів та обов'язковий технічний контроль транспортних засобів	10	15
3.	Екологічний контроль при переміщенні товарів та предметів через кордон	10	10
4.	Технологічна схема пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів, товарів і інших предметів в міжнародному автомобільному пункті пропуску "Шегині"	7	15
5.	Технологічна схема проведення радіологічного, митного та прикордонного контролю транспортних засобів, товарів і інших предметів в міжнародному автомобільному пункті пропуску "Ягодин"	10	15
6.	Технологічна схема радіологічного контролю транспортних засобів, що перетинають державний кордон України	7	10
Всього		54	80

8. Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання – форма організації навчального процесу, яка має на меті поглибити, узагальнити та закріпити знання, які студенти отримують у процесі навчання, а також застосувати ці знання при вирішенні практичних задач.

Результати виконання аудиторної індивідуальної роботи повинні бути підкріплені виконанням контрольної роботи.

Перелік завдань АІР

1. Автотранспортні засоби при перетині державного кордону підлягають прикордонному екологічному контролю на предмет дотримання яких вимог?
2. Перелічіть основні класи небезпечних вантажів.
3. Які головні вимоги до маркування небезпечних вантажів?
4. Перелічіть головні об'єкти дикої флори та фауни, що підлягають прикордонному екологічному контролю.
5. Що є основними порушеннями положень міжнародної конвенції CITES?
6. За яких умов дозволяють вивезення з України мисливських трофеїв?
5. У яких випадках експорт відходів не дозволяють?
6. Який порядок імпорту відходів на територію нашої країни?
7. Що означає термін "транскордонна ситуація"?

8. Що є джерелами транскордонних наслідків техногенних ситуацій?
9. Що є джерелами транскордонних наслідків природних ситуацій?
10. Хто виступає суб'єктом екологічного моніторингу компонентів довкілля на прикордонних територіях?
11. Як і за якими параметрами здійснюють контроль транскордонного забруднення атмосферного повітря?
12. Наведіть приклад екологічного моніторингу в межах транскордонного водотоку.
13. Перерахуйте об'єкти атомної енергетики країн, що створюють транскордонний ризик забруднення території України.
14. Які об'єкти промисловості Польщі створюють потенційну небезпеку забруднення території України?
15. Які об'єкти промисловості Румунії створюють потенційну небезпеку забруднення території України?
16. Які об'єкти промисловості Словаччини створюють потенційну небезпеку забруднення території України?
17. Які об'єкти промисловості Угорщини створюють потенційну небезпеку забруднення території України?
18. Які об'єкти промисловості Білорусі створюють потенційну небезпеку забруднення території України?
19. Які об'єкти промисловості Росії створюють потенційну небезпеку забруднення території України?
20. Дайте оцінку геоecологічної ситуації у прикордонних регіонах України.

9. Методи навчання

При вивченні дисципліни «Основи прикордонного екологічного контролю» використовуються наступні методи навчання:

МН1 – словесний метод (лекція, співбесіда, дискусія тощо);

МН2 – практичний метод (практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань).

10. Методи оцінювання

При проведенні контрольних заходів з дисципліни «Основи прикордонного екологічного контролю» використовуються такі форми контролю якості засвоєння навчального матеріалу:

- МО1 – екзамен;
- МО2 – усне або письмове опитування;
- МО4 – тестування;
- МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- МО9 – захист практичних робіт.

11. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання студентів є:

- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- екзамен в усній формі.

12. Критерії оцінювання результатів навчання

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90-100	A	відмінно	здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним	Достатній (конструктивно-	добре	

			матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	варіативний)		
74-81	C	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його			

			відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	Незадовільно	не зараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий іспит	Сума	
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3			ІНДЗ	40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7			
4	6	4	6	4	8	8	10		
Модульний контроль – 5				Модульний контроль – 5					

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів

Критерії за видами діяльності

№ з.п.	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
T1	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T2	Робота на лекційних заняттях	2	6
	Фронтальне / індивідуальне опитування	2	
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T3	Участь в обговоренні під час практичних занять	2	4
	Виконання завдань самостійної роботи	2	
T4	Виконання завдань самостійної роботи	2	6
	Поточне тестування	2	
	Робота на лекційних заняттях	2	
Модульний контроль (контрольна робота)		5	5

T5	Робота на лекційних заняттях, опорні конспекти лекцій Виконання завдань самостійної роботи	2 2	4
T6	Участь в обговоренні під час практичних занять Поточне тестування Робота на лекційних заняттях	1 2 1	8
T7	Індивідуальне опитування Виконання завдань самостійної роботи	4 4	8
Модульний контроль (контрольна робота)		5	5
ІНДЗ		10	10
Підсумковий іспит		40	40
Разом		100	

14. Методичне забезпечення

1. Кафедральне положення про рейтингову систему оцінювань знань № 48-075.
2. Робоча програма з дисципліни «Основи прикордонного екологічного контролю».
3. Конспект лекцій.
4. Методичні рекомендації до практичних робіт.

15. Питання для підготовки до підсумкового контролю

1. Перелічіть головні вимоги до автотранспортних засобів у разі перевезення небезпечних вантажів.
2. У чому суть прикордонного екологічного контролю об'єктів дикої флори та фауни?
3. Які документи необхідні для транспортування через кордон об'єктів, що підлягають під дію міжнародної конвенції CITES?
4. Охарактеризуйте порядок отримання дозволів на переміщення об'єктів, що підлягають під охорону міжнародної конвенції CITES, через державні кордони України.
5. За якими принципами класифікують відходи?
6. Що означає термін "транскордонне перевезення відходів"?
7. Який порядок експорту відходів з території України?
8. Який порядок транзиту відходів через територію України?
9. Які відходи заборонено ввозити на територію України?
10. У чому суть прикордонного екологічного контролю брухту чорних і кольорових металів?
11. Назвіть основні одиниці радіоактивності.
12. У чому суть радіаційного прикордонного контролю?
13. Перелічіть головні завдання радіаційного прикордонного контролю.
14. У чому суть експрес-контролю на митній території України?
15. У чому полягає суть детального радіаційного контролю на митній території України?
16. У чому полягає суть поглибленого радіаційного контролю?
17. У чому полягає суть комплексного радіологічного контролю?

18. Яке місце екологічного моніторингу у виявленні загроз транскордонного характеру?

19. Перерахуйте техногенні об'єкти, будівництво й експлуатація яких створює потенційний транскордонний ризик.

20. Перерахуйте промислові об'єкти України, які створюють потенційний ризик для сусідніх країн.

21. Назвіть структурні підрозділи ООН, що причетні до вирішення питань охорони навколишнього середовища.

22. Перелічіть основні форми міжнародної законотворчості.

23. Що називають “директивою”? У чому полягає зміст Водної рамкової директиви ЄС?

24. Що називають “регламентом” та “рішенням”? Яка їхня роль серед інших форм міжнародної законотворчості?

25. Що називають “резолуцією, рекомендаціями, висновками”? Яка їхня роль серед інших форм міжнародної законотворчості?

26. Що називають “конвенцією” та “договором”? Яка їхня роль серед інших форм міжнародної законотворчості?

27. За якими критеріями класифікують “конвенції”?

28. Які три основні блоки законодавчого та підзаконного регулювання містить екологічне законодавство України?

29. Які основні закони України забезпечують екологічні права громадян України?

30. Членами яких урядових та міжурядових організацій щодо питань охорони довкілля є Україна?

16. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254 к/96-ВР зі змінами від 11.03.2010 р. № 8-рп/2010. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua. – 45 с.

2. Закон України “Про безпечність та якість харчових продуктів” від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР зі змінами від 17.12.2009 р. №1778- – Режим доступу : VI / zakon.rada.gov.ua. – 23 с.

3. Закон України “Про відходи” від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР зі змінами від 21.01.2010 р. № 1825-VI // zakon.rada.gov.ua. – 23 с.

4. Закон України “Про екологічну експертизу” від 09.02.1995 р. № 45/95-ВР зі змінами від 19.03.2009 р. № 1158-VI. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua. – 15 с.

5. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” від 16.10.1992 р. № 2708-XII зі змінами від 03.06.2004 р. № 1745-IV. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua. – 15 с.

6. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25.06.1991 р. № 1264-XII зі змінами від 19.03.2009 р. № 1158-VI. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua. – 40 с.

7. Закон України “Про перевезення небезпечних вантажів” від 06.04.2000 р. № 1644-III зі змінами від 24.09.2008 р. № 586-VI. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua. – 11 с.

8. Закон України “Про поводження з радіоактивними відходами” від 30.06.1995 р. № 256-95-ВР зі змінами від 17.09.2008 р. № 516- VI. – Режим доступу : proeco.visti.net. – 12 с.

9. Закон України “Про державний кордон України” від 04.11.1991 р. № 1778-XII. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua. – 28 с.

10. Наказ Державної митної служби України “Про затвердження Нормативів відбору проб зразків товарів для проведення досліджень митними лабораторіями” від 23.12.2002 № 719 зі змінами, внесеними згідно з Наказом Державної митної служби №760 від 14.09.2007 р.

11. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України “Про затвердження Положення про екологічний контроль у пунктах пропуску через державний кордон та в зоні діяльності регіональних митниць” № 204 від 08.09.99. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua. – 23 с.

12. Адаменко Я. Оцінка впливів антропогенного навантаження на атмосферне повітря гори Говерла / Я. Адаменко, Л. Коневич, Т. Кундельська // Вісн. Львів. у-ту. Серія геогр., Випуск 4. – Львів, 2004. – С. 3–8.

13. Данилишин Б.В. Наукові основи прогнозування природотехногенної (екологічної) безпеки / Б.В. Данилишин, В.В. Ковтун, А.В. Степаненко. – К. : ЛексДім, 2004. – 520 с.

14. Білявський Г.О. Основи екології: теорія та практикум : навч. посібник / Г.О. Білявський, Л.І. Бутченко, В.М. Навроцький. – К. : Лібра, 2002. – 352 с.

15. Величко О.М. Контроль забруднення довкілля : навч. посібник / О.М. Величко, Д.В. Зеркалов. – К. : Основа, 2002. – 256 с.

16. Вихор Б.І. Поширення високоінвазійних видів на території Закарпаття та оцінка їх впливу на довкілля / Б.І. Вихор // Матеріали студентської науково-практичної конференції “Захист навколишнього середовища. Збалансоване природокористування”, Львів, 26–27 листопада 2008 р. – С. 15–17.

17. Географический энциклопедический словарь: Понятия и термины. – М. : Сов. энциклопедия, 1986. – 432 с.

18. Географія 9 клас. Державна підсумкова атестація / Дітчук І., Заставецька О. – Тернопіль : Підручники і посібники.

19. Гейнріх Д. Екологія: dtv-Atlas: / Д. Гейнріх, М. Гергт ; пер. з 4-го нім. вид.; наук. ред. пер. В.В. Серебряков. – К. : Знання – Прес, 2001. – 287 с.: іл.

20. Гідрохімія України : підручник / Л.М. Горєв, В.І. Пелешенко, В.К. Хільчевський. – К. : Вища шк., 1995. – 307 с.

21. Дотримання вимог природоохоронного законодавства в Україні : збірник матеріалів / Верховна Рада України, Комітет з питань екологічної політики. – К. : Знання, 2003. – 300 с.

22. Дубовіч І. Особливості та перспективи розвитку міжнародної екологізації економіки / І. Дубовіч // Ecological economics and sustainable forest management: developing a transdisciplinary approach for the Carpathian Mountains. Edited by I.P. Solovij, W.S. Keeton. – Lviv: Ukrainian National Forestry University Press, Liga-Press, 2009. – 432 p. – Statistics: fig. 28, tables 67, bibliography 686.

23. Дудкін О.В. Оцінка і напрямки зменшення загроз біорізноманіттю України / О.В. Дудкін, А.В. Єва, М.М. Коржнев, В.І. Крижанівський, та ін. – К.: Хімджест, 2003. – 400 с.

24. Дук Н. Митна діяльність і зовнішньоторговельні операції України: географічний аналіз, картографування, регіональні особливості / Н. Дук // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Географія. – Тернопіль, 2005. – №2. – С. 176–179.

25. Экологическая экспертиза и экологическая инспекция : учебник / А.И. Кораблева, Л.Г. Чесанов, Т.И. Долгова и др.; под. общ. ред. А.Г. Шапаря; НАН Украины, Ин-т природопользования и экологии. – Днепропетровск : Полиграфист, 2002. – 219 с.

26. Экологическое состояние трансграничных участков рек на территории Украины /А.Г. Васенко и др. Программа ПРООН – ГЭФ Экологическое оздоровление бассейна Днепра, Центр исследований международного развития. – К. : Академперіодика, 2002. – 355 с.

27. Екологічне управління : підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. – К. : Либідь, 2004.

28. Енциклопедія українознавства / під ред. В. Кубійовича [перевидання в Україні]. – Львів, 1994. – Т. 2. – 1328 с.

29. Забокрицька М.Р. Гідроекологічний стан басейну Західного Бугу на території України / М.Р. Забокрицька, В.К. Хільчевський, А.П. Манченко. – К. : Ніка Центр, 2006. – 184 с.

30. Заржицький О.С. Правові аспекти екологічної політики : монографія / О.С. Заржицький ; Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ : Наука і освіта, 2003. – 167 с.

31. Заставний Ф.Д. Україна. Природа, населення, економіка. / Ф.Д. Заставний. – Львів : Апріорі, 2011. – 504 с., іл.

32. Збірник міжнародно-правових актів у сфері охорони довкілля. – 2-е вид., доп. – Львів : Норма, 2002. – 416 с.

33. Зеркалов Д.В. Екологічна безпека: управління, моніторинг, контроль : посібник / Д.В. Зеркалов. – К. : КНТ, Дакор, Основа, 2007. – 412 с.

34. Іванов Є. Геокадастрові дослідження гірничопромислових територій : монографія / Є. Іванов. – Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 372 с.

35. Іванюк Д.П. Управління природоохоронною діяльністю : навч. посібник / Д.П. Іванюк, І.В. Шульга. – К. : Алеута, 2007. – 368 с.

36. Інформаційний бюлетень про стан природного довкілля протягом липня 2007 р. – липня 2008 р. у місці техногенної аварії біля ст. Ожидів // Державне управління охорони навколишнього природного середовища у

Львівській області. – Львів, 2008. – 25 с.

37. Клименко М.О. Метрологія, стандартизація і сертифікація в екології : підручник / М.О. Клименко, П.М. Скрипчук. — К. : Академія, 2006. – 368 с.

38. Клименко М.О. Моніторинг довкілля : підручник / М.О. Клименко, А.М. Прищепа, Н.М. Вознюк. – К. : Академія, 2006. – 360с.

39. Ковальчук І.П. Гідроекологічний моніторинг : навч. посібник / І.П. Ковальчук, Л.П. Курганевич. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 292 с.

40. Ковальчук І.П. Регіональний еколого-геоморфологічний аналіз / І.П. Ковальчук. – Львів : Інститут українознавства, 1997. – 440 с.

41. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням : підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.Г. Мельника та канд. екон. наук, проф. М.К. Шапочки. – Суми : Університетська книга, 2005. – 759 с.

42. Паламарчук О.М. Теоретико-методичні засади дослідження геополітичного положення країни / О.М. Паламарчук // Укр. геогр. журнал. — 1998. – №1. — С. 19–23.

43. Пилипович О. В. Гідроекологічне дослідження транскордонного басейну річки Стривігор (сточище Дністра) / О. В. Пилипович, О.М. Гузар // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – Випуск 3. — Луцьк, 2010. — С. 18–23.

44. Пістун І.П. Безпека життєдіяльності : навч. посібник / І.П. Пістун. – 2-ге вид., – Суми : Університетська книга, 2003. – 301 с.

45. Попов В.К. Екологічне право України / В.К. Попов, П.Г. Гетьман. – Харків: Право, 2001. – 479 с.

46. Петровська М.А. Стандартизація, метрологія і сертифікація довкілля : навч. посібник / Мирослава Петровська. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 420 с.

47. Програма регіонального моніторингу поверхневих вод басейну вибраної ріки. Бібліотека моніторингу середовища. – Замость, 1996. – 78 с.

48. Прицюк Н. Географічні аспекти зовнішньоторговельних зв'язків України / Н. Прицюк // Вісн. Львів. у-ту. Серія географ., 2009. – Вип. 36. – С. 271–281.

49. Программа действий. Повестка дня на 21 век и другие документы конференции в Рио-де-Жанейро в популярном изложении. – Женева : Центр “За наше общее будущее”, 1993. – 70 с.

50. Протопопова В.В. Вплив адвентивних видів рослин на фітобіоту України / В.В. Протопопова, С.Л. Мосякін, М.В. Шевера // Оцінка і напрямки зменшення загроз біорізноманіттю України. – К. : Хімджест, 2003. – 400 с.

51. Програма транскордонного співробітництва Польща – Білорусь – Україна 2007 – 2013 // Міністерство регіонального розвитку Республіки Польща, 00-926 Варшава.

52. Сівак В.К. Природоохоронне інспектування : посібник / В.К. Сівак, В.Д. Солодкий, С.В. Робулець. – Чернівці : Зелена Буковина, 2004. – 264 с.

53. Соціально-економічна географія України : навч. посібник / За ред. проф. О.І. Шаблія. — Львів: Світ, 1994. — 608 с.

54. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь /за заг. ред. В.М. Гейця [та ін.]. — К. : НДУ. НБУВ, 2009. — 687 с.

55. Черник П.П. Геополітичне положення України в ЦентральноСхідній Європі : дис. ... канд. наук: 23.00.04. — 2008.

56. Шевчук Л.Т. Стратегічні засади соціально-економічного розвитку регіону (на матеріалах Тернопільської області) : монографія / Л.Т. Шевчук. — Львів; Тернопіль : Укрмедкнига, 2002 (у співавторстві).

57. Шевчук Л.Т. Розміщення продуктивних сил / Л.Т. Шевчук. — Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. — 232 с.

58. Організація прикордонного екологічного контролю : навч.-метод. посібник / Ольга Пилипович. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. — 208 с. + 1,0 вкл.

Інформаційні ресурси

1. <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi> — Офіційний вебсайт Верховної Ради України.

2. <http://www.faolex.fao.org/docs/texts/ukr61754.doc> — Офіційний вебсайт Продовольчої і сільськогосподарської організації Організації Об'єднаних Націй.

3. <http://www.sai.gov.ua> Офіційний сайт Департаменту ДАІ МВС України

4. <http://nature.org.ua/nr98/ukrvers/expert/index.htm> — 17к — Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища України.

5. www.basel.int Офіційний веб-сайт Базельської конвенції про транскордонне перевезення відходів.

6. www.cites.org Офіційний веб-сайт Конвенції з продажу зникаючих видів дикої флори та фауни.

7.

www.customs.gov.ua/article.jsp?cataloguerId=6124&contentObjectId=8030 — 41к — Офіційний веб-сайт Державної митної служби України.

8. www.eprawda.com.ua — hĴ p:// Сайт газети “Економічна правда”.

9. www.icps.com.ua/doc/ps_ukr_200003_10.pdf hĴ p://

10. www.kontrakty.com.ua — Офіційний сайт Видавничого дому “Галицькі контракти”.

11. www.redbook.ua Офіційний веб-сайт Червоної книги України.

12. www.zbbuvr.lutsk.ua. Офіційний веб-сайт Західно-Бузького басейнового управління водних ресурсів.

13. www.wikipedia.org. Веб-сайт Вільної інтернет енциклопедії.

14. www.lowua.info. Сайт Правового порталу України.

15. www.sviĴvarin.narod.ru — сайт “Світ тварин”.

16. www.menr.gov.ua — Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України.

